herpy

KAMELEONTER

Spiny Chameleon

Furcifer verrucosus

Furcifer verrucosus är en av Madagaskars största kameleonter och lever i de varma, torra törnskogarna i söder och sydväst. Hanen blir upp till 57 cm och har en hög hjälm och en kam med taggar längs ryggen, medan honan är långt mindre och brunaktig. Arten är skygg, dricker mycket och kräver kraftig värme, UVB och en sval period på vintern.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Chamaeleo verrucosus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**21-57 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**2-5 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Halvöken och torrskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 120 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Värmeplats	**31-35 °C**
Temperatur, natt	**15-22 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**15-25 °C** 8 veckor
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**6-10 mån.**
Kullstorlek	**30-50 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**270-365 dagar** vid 20-23 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Furcifer verrucosus hör till Madagaskars största kameleonter. Hanarna blir upp till 57 cm inklusive svans, men de flesta vuxna hanar är 40-50 cm. Honorna är långt mindre och blir högst omkring 21 cm. Hanen har en hög hjälm och en ryggkam med upp till 40 taggar som går halvvägs ut på svansen; honan har en lägre hjälm och bara 4-5 små taggar på framkroppen. Båda könen har en kam under hakan. Artnamnet kommer av latinets *verruca*, vårta, och syftar på de förstorade fjällen som ger huden ett vårtigt utseende.

Hanarna är oftast gråbruna, men skiftar till turkos eller gräsgrönt med en vit, avbruten rand längs sidan när de är stressade. Det finns flera färgformer hos hanarna, bland annat en grönblå, en med rött huvud och en mörkare olivgrön med längre ryggtaggar. Honorna är grå, bruna eller rostfärgade med ljusare buk och får orange till röda toner när de är parningsvilliga eller dräktiga.

Man skiljer mellan två underarter, *F. v. verrucosus* och *F. v. semicristatus*, som bara finns på sydligaste Madagaskar. Genetiskt delas arten i en sydvästlig och en sydöstlig grupp, och variationen i hanens könsorgan och i kromosomerna tyder på att namnet kanske täcker flera arter.

Arten beskrevs 1829 av Georges Cuvier. Den är skygg trots sin storlek och sitter ofta orörlig i timmar på en gren, tryckt mot den, så att den blir svår att se. Den liknar *Furcifer oustaleti* och förväxlas ofta med den, men kräver ett annat klimat, så de två arterna kan inte hållas likadant. De flesta djur i handeln är vildfångade, och det föds bara upp få.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Furcifer verrucosus lever i de torra, varma trakterna i södra och sydvästra Madagaskar och finns inte i öster och norr. Arten klarar sig i störd natur och ses ofta i sekundär vegetation, men föredrar törnskog, där den förekommer.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Livsmiljön är torr törnskog, som bara är grön under regntiden. Under torrtiden blir hela trakten gråbrun och uttorkad. Resterna av törnskogen är låga och täta och består av taggiga växter, införda opuntior och enstaka baobabträd. Arten lever också i buskar och snår på sanddyner och uttorkad lerjord.

Klimatet kring Toliara är varmt. Under regntiden (november-februari) kommer dagstemperaturen lätt över 30 °C, och i solen kan den nå 45 °C, medan regnet är sparsamt. Månadsmedelvärdet ligger på 25-27 °C, med nätter på 20-22 °C och dagar på 30-32 °C. Under torrtiden är det fortfarande varmt på dagen, men i juni-augusti ligger månadsmedelvärdet på 20-21 °C, dagarna på 26-27 °C och nätterna på 14-15 °C. Från april till oktober regnar det bara 3-5 dagar i månaden. Skillnaden mellan dag och natt är stor hela året, och många djur dör under torrtiden.

Skötsel

TERRARIET

Hanen ska ha ett nätterrarium på minst 60 × 60 × 120 cm (längd × bredd × höjd), honan på minst 60 × 60 × 90 cm. Höjden är det viktigaste, och större är bättre. Djuren föds upp och hålls var för sig och sätts bara ihop för parning.

Arten är mycket skygg och vill ofta varken äta eller röra sig när den blir betraktad. Skydd mot blickar är därför lika viktigt som fysisk separation. Ge tät täckning med många grenar i olika tjocklekar och levande växter, och placera terrariet på en lugn plats. Djuret gömmer sig genom att trycka sig mot en tjock gren, så det ska finnas tjocka grenar att gömma sig bakom.

TEMPERATUR

Värmekraven liknar dem för *Chamaeleo calyptratus*. På dagen ska det vara 25-30 °C med en solplats på 31-35 °C, och på natten ska temperaturen sjunka 5-8 °C, till 17-22 °C. Mät ytstemperaturen på solgrenen med en IR-termometer och använd lampor med måttlig effekt på lämpligt avstånd så att djuret inte bränner sig.

En sval period på omkring två månader på vintern motsvarar torrperioden i utbredningsområdet och kan hjälpa nya, vildfångade djur att vänja sig och styra avelscykeln. Under den svala perioden ska nätterna vara omkring 15 °C och dagarna högst 25 °C, som i torrperioden vid Toliara. En hona som får en tydlig sval period lägger oftast bara en äggkull per år.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Terrariet ska hållas jämförelsevis torrt, omkring 40-60 % luftfuktighet, och torka upp mellan besprutningarna. Ändå har arten samma vattenbehov som andra kameleonter, och livsmiljön är torr, men ofta fuktig i luften. Ge vatten varje dag med både besprutning och dropp. Djuret dricker mycket och länge när det regnar och drar sig sedan undan för att torka.

Uttorkning är en vanlig orsak till problem hos nya djur. Se till att de får rikligt med vatten de första veckorna.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solar sig i öppna, soliga områden. Ge omkring 12 timmars ljus med ett T5 HO-rör eller en kraftig LED-lampa över terrariets hela längd. Naturligt solljus utan glas är bra för arten.

UVB är nödvändigt. Ferguson-zonen har inte mätts för arten; använd zon 3 som hos *Furcifer pardalis* och *Chamaeleo calyptratus*. Sikta på ett UV-index på omkring 3-4 på solgrenen och skugga längre ned så att djuret kan välja. Mät med en UV-mätare och byt röret enligt tillverkarens anvisning.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Furcifer verrucosus är insektsätare och äter stora mängder. Ge syrsor, gräshoppor, flugor, fjärilar, mjölmaskar och supermaskar. Vuxna djur föredrar stora bytesdjur. Ungarna växer snabbt och äter stora mängder.

Vuxna djur matas varannan dag. Pudra foderdjuren med kalk med lite D3 och ett vitamintillskott i små doser, och ge insekterna ett näringsrikt foder 24-48 timmar före utfodringen. Håll koll på vikten, särskilt hos honor, för övervikt ökar risken för äggläggningsproblem. Låt djuret vara i fred under måltiden.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är skygg och stressas lätt av åskådare. Den hanteras inte, och ett nytt djur ska få flera veckor i lugn och ro. Efter ankomsten ska djuret först få vatten, sedan föda, och när det har acklimatiserat sig ska det behandlas för inälvsmask och andra parasiter hos en veterinär, eftersom vildfångade djur ofta har dem. Behandlingen är mindre belastande när djuret har återhämtat sig från transporten.

Djuren är ensamlevande och territoriella och ska bo var för sig. Hanens färger skiftar till turkos eller grönt när han är stressad eller upphetsad.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen är långt större än honan, ungefär dubbelt så lång och ännu tyngre, och har en högre hjälm och en hel ryggkam med långa taggar. Hanens taggar syns redan vid kläckningen; honan har färre och mindre. Djuren är könsmogna efter 6-10 månader, men bör först användas i avel när de är 9-12 månader.

PARNING

Arten förökar sig på våren. Sätt in en parningsvillig hona hos hanen. Hon är parningsvillig när hennes färg får en djupare kanelröd ton. Avvisar hon hanen, ta ut henne och försök igen senare. Avvisar hon honom inte kan parningarna sträcka sig över dagar eller veckor. Ta ut honan när hon blir mörk och hotar hanen, för det är ett tecken på att hon är dräktig. Hon ska därefter hållas för sig själv.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger äggen 4-6 veckor efter parningen. Hon lägger 30-50 ägg per kull och 1-2 kullar per år; efter en tydlig sval vinter som regel bara en. Ge henne en stor behållare med fuktig krukjord där hon kan gräva. Hon äter mer medan hon är dräktig, så ge rikligt med foder.

INKUBATION

Äggen ruvas vid 20-23 °C i 9-12 månader i ett cirka 5 cm tjockt lager vermikulit som är fuktigt men nästan torrt. Efter omkring nio månader tillsätts vatten för att efterlikna regntiden. Äggen sväller då, och det tjocka skalet blir tillräckligt tunt för att ungen ska kunna ta sig ut. Den långa kläckningstiden beror på en viloperiod i fosterutvecklingen, som är vanlig hos *Furcifer*.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är förhållandevis lätta att föda upp. Håll dem vid en luftfuktighet på 60-80 % och ge rikligt med små insekter varje dag, eftersom de växer snabbt. Djuren ska bo var för sig, senast när de närmar sig könsmognaden. Livslängden är inte dokumenterad; andra stora *Furcifer* blir 2-5 år. Korsa inte färgformerna i aveln.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och fel i skötseln:

- Uttorkning hos nya, vildfångade djur. Ge rikligt med vatten som regn och dropp.
- Inälvsmask och andra parasiter hos vildfångade djur. Låt djuret acklimatisera sig och låt sedan undersöka ett avföringsprov hos en veterinär med erfarenhet av reptiler.
- Stress, eftersom arten är mycket skygg. Djuret kan sluta äta.
- Benskörhet (MBD) vid för lite UVB, kalk och D3.
- Övervikt och äggläggningsproblem hos honor.
- Luftvägsinfektioner vid stillastående luft.
- Brännskador från lampor som hänger för nära.

Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret inte äter, tappar i vikt, sitter mörkt och slött eller andas med öppen mun.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.